

Greva generală de la Lupeni din 1929

RÂVNA

2018

Anul acesta în România ar fi trebuit să se comemoreze 89 de ani de la plata primului tribut european de sânge cerut jertfă pe altarul capitalist al crizei economice declanșate în 1929. La Lupeni, au fost atunci 22 de mineri morți și 148 de răniți. Tragedia nu este departe de noi. Totuși, amintirea ei a fost lăsată uitării în regimul capitalist trecut, destul de rar prezentă în regimul socialist și complet abandonată în ultimii douăzeci de ani ai noului regim capitalist. Astăzi, este greu să identificăm cel puțin o insulă a memoriei cu acea crimă teribilă. Au trăit copiii acelor morți, iar astăzi, poate, am întâlni nepoți de-ai lor. Nu i-a căutat nimeni, niciodată. Este greu de crezut că vom afla vreodată adevărul istoric. Între poporul român și istoria sa, există încă o iubire imposibilă. Cu rare excepții, reprezentate numai de marile personalități ale istoriografiei, istoria românilor este obedientă puterii, pentru ca, în ultimele decenii, să plonjăm în ridicol cu așa-zisa „istorie recentă”. Cândva, poate, din plămada memoriei și a sentimentului, se va naște clipa recunoașterii de sine.

Primele șapte luni ale anului 1929 aștern deznădejdea în Valea Jiului. Deziluzia trădării și mizeria vieții încheștau sufletele. În lunile februarie și martie 1929, Comisia de arbitraj din cadrul Tribunalului Deva s-a întrunit în 12 ședințe fără niciun rezultat. Negocierile pentru semnarea contractului colectiv de muncă deveniseră statice. Treptat, mureau speranțele minerilor. Ei crezuseră sincer promisiunile național-țărăniște făcute în zi sfântă, de aniversare a zece ani de la Marea Unire, în 6 mai 1928, la Alba Iulia. Greutățile și nedreptățile erau copleșitoare. În anul 1925, bazinul carbonifer din Valea Jiului fusese împărțit între societățile Petroșani și Lupeni în scopul sporirii considerabile a profitului capitalist. Beneficiul net al exploatărilor miniere, între 1921 și 1929, a crescut cu 500%. Nu erau incluse în beneficiul net sporurile, gratificațiile, tantiemele (indemnizațiile speciale), jetoanele și salariile funcționarilor. Salariul de bază al unui inginer, în perioada 1925-1927, era de 4.000 lei, la care se adăugau sporurile în valoare de 4.800 lei, astfel încât venitul era de 8.800 lei lunar. Salariul directorului tehnic era de 10.000 lei, dar venitul era de 22.000 lei lunar prin adăugarea sporurilor. Un membru al Consiliului de administrație primea anual tantieme în valoare de 2.300.000 lei, iar președintele Consiliului, care era și directorul general al Societății, primea o tantiemă în valoare de 6.000.000 lei.

În schimb, salariile minerilor erau sub limita decentei, aproximativ 2.300 lei lunar cu posibilitatea acordării unei prime pentru depășirea normei zilnice.

Într-o anchetă jurnalistică intitulată *Exploatarea minerilor* și publicată în *Lupta* din 1 octombrie 1929, scriitorul Panait Istrati scria: „Ele (primele salariale n.a.) dovedesc omului de cea mai rea credință că felul cum înțeleg liberalii să se îmbogățească nu mai poate fi numit exploatare crâncenă, ci hoție, banditism la drumul mare, ciumă, care trebuie numaidecât pedepsită de justiție [...]. Vedem că pe luna decembrie prima începea de la 3,5 vagonete, cu suma de 46 de lei. Că pentru 4 vagonete, omul va primi 50 de lei, iar dacă, plesnind în mină, reușea să scoată 4,5 vagonete, va pune mâna pe 54 de lei. În ianuarie, pentru a primi 54 de lei erau necesare 5,5 vagonete. Pe lângă flagranta tâlhărie cu reducerea primei, pe măsură ce minerul dovedește capacitatea lui de robie, mai are direcția minei încă un mijloc de a suge sângele sclavului. Acesta e anularea vagonetelor declarate insuficient încărcate, ori conținând piatră.”

În plus, mizerabila viață a minerilor devenea cu totul sordidă din cauza lipsei acute a locuințelor. Sute de mineri din Lupeni erau obligați să folosească sistemul denumit cu atâta cinism „patul comun și cald”, în care locul eliberat prin plecarea la serviciu era imediat ocupat de un alt miner ieșit din mină. Mizeria și promiscuitatea erau locuri comune în Valea Jiului. Și totuși, timpul greutăților pare de neoprit. Se amplifică la sfârșitul anului 1928, odată cu denunțarea contractului colectiv de muncă de către societățile miniere. Muncitorilor le rămâne numai arma grevei pasive. Remarca este exprimată într-o ședință de analiză, în 22 februarie 1929, a comitetului director al Societății, când se recunoaște imposibilitatea furnizării comenzilor de cărbune „din cauza creșterii simțitoare de absențe ale lucrătorilor, datorită fie bolilor, fie frigului foarte intens, dar mai ales din cauza rezistenței pasive.” Semnarea contractului colectiv de muncă se tergiversează. Tensiunile cresc. În publicația *Viața muncitoare*, în 17 martie 1929, este scrutat timpul prezent, dar și viitorul apropiat: „Cei 30.000 de robi din Valea Jiului ce scormonesc adâncurile pământului nu vor să mai rabde mizeriile [...]. Peste puțină vreme ei vor porni la luptă pentru cucerirea revendicărilor lor. Spiritul de solidaritate și de luptă al robilor din Valea Jiului va face

să tremure întreaga burghezie și social-democrație. Muncitorimea trebuie să știe că numai prin lupta lor vor putea impune revendicările lor. Altfel nu.”

Calmul aparent al muncitorilor din viața zilnică de la suprafață, liniștea din galeriile minelor și din ateliere îngrijorau patronii. În iunie 1929, administrația minelor scria directorului general, la București: „Avem onoarea a vă raporta că, după cum ne comunică informatorii noștri, muncitorii din Valea Jiului fac pregătiri pentru declanșarea grevei generale.”

Un bun prilej al declanșării acesteia a fost considerată ziua de 1 august, zi de luptă a proletariatului internațional pentru pace. În zilele de 29 și 30 iulie, au avut loc în Valea Jiului mai multe întruniri și mitinguri menite să pregătească marea demonstrație de stradă din ziua de 1 august.

Temător, guvernul național-țărănist a luat măsuri speciale de prevenire. O importanță deosebită s-a acordat măsurilor de intimidare. Patrulă de jandarmi au mers din casă în casă și i-au amenințat pe mineri că vor fi arestați dacă nu se vor prezenta la lucru. Preventiv, mai mulți sindicaliști au fost arestați. Pentru moment, măsurile represive și-au atins obiectivul: demonstrația programată la 1 august a eșuat. La Petroșani, sosește, cu scopul deslușirii cauzelor eșecului, Vasile Luca, președintele Consiliului General al Sindicatelor. În zorii zilei de 3 august, se deschid lucrările *Conferinței sindicatelor din Valea Jiului*. Întrerupte la prânz, discuțiile urmau a fi reluate în după-amiaza aceleiași zile. Din motive rămase necunoscute, Vasile Luca nu a fost prezent la locul stabilit pentru continuarea lucrărilor. În cursul nopții, el a plecat spre București, iar o parte dintre participanți a fost arestată. S-au salvat delegații din Lupeni, întrucât nu s-au dus acasă, unde erau, de fapt, așteptați de jandarmi. Într-o stare de puternică tensiune, în dimineața zilei de 4 august, se desfășoară conspirativ consfătuirea principalilor activiști de sindicat. Acum, se adoptă hotărârea declanșării grevei generale a doua zi, în 5 august. Dimineața, la orele 6, minerii de la mina Ileana n-au intrat în mină și nu și-au ridicat lămpile. După 40 de minute de tratative cu reprezentanții administrației, minerii s-au încolonat și au pornit în marș spre mina Ștefan. Concomitent, muncitorii de la mina Victoria au înapoiat lămpile și, încolonați, s-au îndreptat spre puțul Aurelia. Împreună, minerii de la Victoria și Aurelia s-au îndreptat spre mina Carolina, iar de aici, în jurul orei 8.30, detașamentele celor trei mine s-au îndreptat spre centrul orașului. Strategia conducătorilor grevei urmarea concentrarea tuturor minerilor în centrul orașului, de unde se trecea la ocuparea uzinei electrice, a cărei întrerupere genera paralizarea întregii activități a Societății Lupeni. La orele 9,45, aproximativ 5.000 de greviști au luat cu asalt și au ocupat uzina electrică.

Reprezentanții patronatelor au refuzat să trateze cu greviștii. Compania de jandarmi și două companii de grăniceri din Lupeni executau manevre de intimidare în jurul uzinei. Ziua trece cu pregătirile organizatorice ale ambelor tabere. În cursul nopții, între orele 3 și 4, la Lupeni sosește o unitate de jandarmi, alcătuită mai ales din plutonieri și șefi de posturi. Noi sosiți fac un popas la o cârciumă, unde li se pun la dispoziție mari cantități de băuturi spirtoase. La orele 5:30, sosesc comandanții trupelor, prefectul județului Hunedoara, Ștefan Răzvan, prim-procurorul Tribunalului Hunedoara, judecătorul de instrucție.

Tăcerea dimineții este spartă de discursul prefectului. Urmează somațiile prim-procurorului adresate greviștilor pentru a părăsi uzina imediat și necondiționat. Muncitorii au răspuns cu revendicările lor: pâine, contract colectiv, condiții umane de muncă, dreptate și libertate. După trecerea minutelor acordate prin somație, s-a dat ordin jandarmilor să evacueze uzina. În timpul busculadei s-a auzit un foc de revolver. El a constituit pretextul deschiderii focului asupra muncitorilor. Jandarmii au tras în plin și douăzeci de trupuri neînsuflețite au căzut în curtea uzinei. Ulterior, dintre cei 150 de greviști căzuți, doi au decedat. Grănicerii, în schimb, au tras în aer. Totuși, se putea ajunge la un adevărat măcel, dacă nu ar fi intervenit un eveniment neprevăzut. Dinspre dealul din fața uzinei, familiile muncitorilor baricadați, soții, copii, părinți, au trimis o ploaie de pietre asupra jandarmilor. Loviturile determină dispersarea jandarmilor, fapt care a creat posibilitatea celor 5 000 de mineri să se retragă din uzină, îndeosebi prin canalul de scurgere spre Jiu. Canalul era îngust, iar la gura lui s-au așezat sute de muncitori. Loviți cu patul de armă și răniți de gloanțe, minerii răniți înroșesc apele canalului. În urma măcelului, autoritățile dezlanțuie o teroare în masă. Locuințele minerilor sunt percheziționate și sunt arestați minerii găsiți acasă. Se intentează un proces celor 70 de greviști. Peste Valea Jiului se aștern

doliul și durerea înfrângerii. Sacrificiul lor scrie o lecție în istoria românilor. Astăzi, nimeni nu o înțelege. În România contemporană, o conștiință autentică este pătrunsă în fiecare clipă de sentimentul difuz, inexplicabil, al incompetenței și al iresponsabilității. Greva minerilor din Lupeni a fost printre primele baricade de luptă proletară din lume și este prima mișcare revoluționară din întreaga Europă în anii crizei economico-financiare din 1929.

Biblioteca Anarhistă

RÂVNA
Greva generală de la Lupeni din 1929
2018

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org